

Twentse Kruistocht Zenderen

Auteur: Marycke Naber

Kloosters, Mariakapellen, beken, Hertme, Tusveld

Na een bezoek aan de kerk met Mariakapel naast het Karmelietenklooster loopt de route langs het Carmelitesenklooster met een landkruis, een te bezoeken kapel en kruiswegstaties op de muur van de kloostertuin naar een Mariakapel op de Zendersche Esch. Daarna langs De Kloostergaarde bij theehuis De Karmeliet, het voormalige Huis Weleveld en de Bornsche en Deurninger beek naar Hertme, met een Boomkapelletje, een Mariakapel in de kerk en een openluchttheater. Vervolgens gaat de route via de Bornsche beek en de Doorbraak naar de Mariakapel in Tusveld. Tot slot via de Kleine Doorbraak, het bos De Vloedbelt en de Azelerbeek terug naar Zenderen, met onder meer op de RK begraafplaats een Mariagrotje, een kruis- en een Mariakapel. Dit is een van de twaalf rondwandelingen in mijn wandelgids 'Twentse Kruistochten', zie kader onderaan. In die mooi uitgevoerde gids staat uitvoeriger achtergrondinformatie en een interview met de familie Schabbink, die het Mariakapelletje aan de Lodiekslanden verzorgt.

Routebeschrijving

Rondwandeling Zenderen-Hertme-Tusveld (21 km, bushaltes na 7 en 13,5 km)

NB De route kan worden ingekort tot 12 km.

- Loop vanaf bushalte Old Coopers Hall naar de rotonde, daar LA over het klinkerpad langs de Hertmerweg, met links een beeld van een pater Karmeliet met een leerling.

De Karmelorde komt voort uit kluzenaars in het Carmelgebergte in Israël, die begin 12e eeuw een gemeenschap hadden gevormd. De eerste paters in Zenderen vestigden zich in 1855 vanuit Boxmeer. Zij hebben zich ingezet voor de zielzorg en het voortgezet onderwijs. Iets verderop, aan het begin van het plein voor de kerk, geeft een wit hekje toegang tot het Patersbos met onder meer een Mariakapel. Desgewenst kunt u er een rondje lopen.

De Maria Onbevlekt Ontvangenkerk uit 1882 is dagelijks van 9.00 tot 17.00 geopend. Links bevindt zich een Mariakapel. De kerk, ontworpen door Alfred Tepe, is gebouwd als onderdeel van het kloostercomplex van de paters Karmelieten. In de tuin bij het klooster staat een mooi Mariabeeld. Een grondige verbouwing van de kerk, in 1965, waar bij de neogotische schilderingen en de meeste gebrandschilderde ramen zijn verdwenen, is naderhand gedeeltelijk teruggedraaid. Bij een latere restauratie, die in 2010 was afgerond, hebben Randolph Algera en Mieke Nijland nieuwe schilderingen aangebracht, met als thema het leven van de profeet Elia, een belangrijke inspiratiebron voor de Karmelieten.

- Loop terug en steek voor de rotonde LA de Hertmerweg over. Ga het 1e fietspad RA langs de rotonde, aan de overkant LA via het fietspad (richting Borne). - Ga de 1e weg RA, Carmelitesseweg, en volg deze langs het landkruis uit 2005 en het Carmelitesse klooster uit 1889.

De deur onder het afdak is dagelijks van 9.00 tot 17.00 uur open. Direct links bevindt zich de kapel met een mooi houten Mariabeeld. De Carmelitessen leven eenvoudig en in geestelijke afzondering. Tegenwoordig zijn er nog maar enkele zusters over. In de kapel wordt dagelijks op verschillende tijden gebeden. U wordt uitgenodigd om mee te bidden.

- Loop RD over de zandweg met fietspad.

Op de muur van de kloostertuin zijn in 2012 veertien kruiswegstaties van Ger van Iperen-Schenkels aangebracht. Dit zijn kopieën van de staties die Frans Dreumes had ontworpen voor het seminarie van het Karmelietenklooster.

- De weg, inmiddels karrenspoor maakt een bocht naar rechts. Ga de 1e zandweg / karrenspoor LA, De Berg.

De Zendersche Esch werd al bewoond in de Bronstijd en de IJzertijd. De Mariakapel op de hoek van de weg is in 2008 door vrijwilligers gebouwd en in mei 2009 ingezegend. De kapel is in januari 2018 vernield, waarbij ook het antieke Mariabeeld uit Freital bij Dresden is gestolen. Bij de herstelwerkzaamheden is een gipsen beeld uit restauratieatelier 't Stiepeltje van Erica Staverman te Hengelo geplaatst, evenals een smeedijzeren hekwerk om de kapel 's nachts af te sluiten. Zie ook het informatiebord.

1. Ga aan het eind van de weg LA, steek meteen de drukke (!) weg over en ga RA over de ventweg, dan de 1e weg LA, Oude Bornseweg. - Deze gaat over in een zandweg met fietspad. Veldboersweg naar rechts negeren, ga na de bocht naar links het 1e halfverharde pad scherp RA. - U loopt langs een Toeristisch Opstap Punt. Ga aan het eind van het pad RA over het smalle pad langs de asfaltweg.

De Kloostergaarde bij theehuis De Karmeliet is de moeite van een bezoek waard! Zie het informatiepaneel. Als het theehuis gesloten is, kunt u de tuin bezoeken via de ingang even voorbij de toegangsweg naar het theehuis.

- Loop verder over het bospad langs de weg, ga aan het eind LA, Hebbrodweg, en meteen RA, Hertmerweg.

2. Loop vlak na de bocht naar rechts verder over het smalle pad links van de weg, na de brug over de Bornsche Beek RA over de halfverharde weg, Oude Bieffel.

Vanaf het uitkijkheuveltje met bankje links van de weg hebt u zicht op de huisplaats van de voormalige havezate Weleveld. De 'Hof to Welevelde' uit 1300 was dankzij de strategische ligging op de kruising van de handelsweg Deventer-Osnabrück en de Bornsche Beek een van de machtigste havezaten van Twente. Het huis werd door verschillende adellijke families bewoond en een aantal keren her- en verbouwd. Uiteindelijk werd het in 1804 voor afbraak verkocht. Bij opgravingen in 1964 en 1994 kwamen restanten uit de 14e t/m 19e eeuw boven water. Daarna werd het grachtenstelsel in ere hersteld. De stalen figuren verderop verbeelden de wereld van de Van Welevelds rond 1300. Zie het informatiepaneel.

3. Ga in de 2e bocht naar rechts LA over het graspad langs een weiland en de (Oude Bornse) beek. - Na het klaphek gaat u LA over de brug en meteen daarna RA door het klaphek, over het brede graspad. Ga bij de volgende brug RA.

4. Ga de 1e halfverharde weg scherp LA, Lodieklanden. Dit is geen openbare weg, maar particulier terrein.

Vorbij de boerderij aan de rechterkant bevindt zich een Mariakapelletje aan een boom. Het is in 1938 geplaatst door de Katholieke Jeugd Vereniging. De bewoners van Erve Daggel zorgen voor het onderhoud. Iets verderop stond een vervallen schuur. Het was het koetshuis van de bescheiden havezate het Groothuis. In de 17e en 18e eeuw fungeerde dit als schuilkerk. Om pottenkijkers tegen te gaan werd 's nachts door 'witte wieven' rondom het huis gespookt, zodat de schuilkerk nog steeds als Het Spookhuis bekend staat. Het is weer opgebouwd bij het openluchttheater verderop en heeft daar meerdere functies gekregen.

- Ga aan het eind van de weg RA, bij de asfaltweg LA langs een informatiepaneel met aan de achterkant informatie over Hertme, de Sint Stephanuskerk en pastoor Veeger. - Daarna gaat u LA door de voetgangerssloop en RD over het pad langs de kerststal in Saksische stijl. - Ga aan het eind RA langs de Sint Stephanuskerk. Links in het voorportaal bevindt zich een Mariakapel. Openingstijden: zie bij Kijken.

De huidige kerk werd in 1902 gebouwd naar een ontwerp van Wolter te Riele, ter vervanging van een kerk uit 1785. Sint Stephanus, in het jaar 35 te Jeruzalem gestenigd, geldt als de eerste martelaar van het christendom.

- Ga RD langs het kerkhof en een metalen hek. U loopt langs het openluchttheater uit 1955.

Initiator daarvan was pastoor Johannes Ignatius Veeger. Gedurende 9 jaar werden er de Passiespelen opgevoerd, met 300 medewerkers. Na 3 jaar werden ze ook in het Duits opgevoerd, waarvoor busladingen Duitsers naar Hertme togen. Sinds eind jaren '80 is het theater het decor van het Afrikafestival. De Passiespelen zijn in 2011 in ere hersteld en trokken 8500 bezoekers. In 2014 zijn ze opnieuw opgevoerd door spelers en zangers uit de wijde omgeving. Sindsdien vinden zij om de vijf jaar plaats.

- Achter het openluchttheater staat het nieuwe Spookhuis. Loop er rechts omheen en verder over het smalle pad. - Ga aan het eind RA over het graspad langs de Deurningerbeek, daar RA. Ga bij de asfaltweg RA.

5. Ga de 1e halfverharde weg (nr. 35) LA en meteen RA door het klaphek over het bospad. - Dit gaat over in een smal pad. (Aan het eind daarvan bevindt zich rechts Pleisterplaats Rabo Scheele). - Steek de asfaltweg over en loop RD over het smalle pad. Aan het eind daarvan staan informatiepanelen over een stukje landweer en de Oude Bornsebeek. - Loop na de brug over de Oude Bornsebeek RD over het smalle pad links van de weg. Steek aan het eind RD de weg over en loop RD over het smalle pad naar de Bornsche Beek.
6. Ga daar RA over het graspad, bij de brug LA, Bruggemansweg en meteen na de brug RA over het graspad. - Loop bij de volgende brug RD langs het houten hek, langs de linkerkant van de beek. Ga aan het eind RA, een klinkerweg. Verderop kunt u nog een stukje langs de beek lopen.

Als u aan het eind van de klinkerweg naar rechts kijkt, ziet u achterin het weiland rechts van de weg een schuurtje. Daar woonde een oude waarzegster, waar jong en oud, arm en rijk om raad kwam vragen. Zij werd 'de toverkol' genoemd. Landschap Overijssel is van plan het schuurtje op te knappen als rustplek en mogelijk eenvoudige slaapplek. Het staat op landgoed De Lavei, dat teruggaat tot 1273. Het voorhuis van de boerderij op de hoek aan de linkerkant van de voorrangsweg werd in de 19e eeuw gebruikt als les- en slaapruijnte voor priesterstudenten van het Karmelietenklooster.

- Steek de voorrangsweg over (kijk uit!) en loop RD, Strootdijk. De betonweg gaat over in een halfverharde weg langs een vistrap. Ga daarna RA over de brug.

Als u de korte wandeling wilt lopen, ga dan vlak voor de brug LA over het graspad langs de linkerkant van de Bornschebeek. Ga na het betonnen bruggetje LA (blauwe pijl), over het onderhoudspad van de Azelerbeek. Zie verder bij routepunt 13.

7. Loop RD over de zandweg. Ga de 1e zandweg LA (oude Albergerweg). Ga bij de (Bornsche) beek RA over het graspad, bij de brug LA (Mastboersweg). - Zijwegen negeren, steek aan het eind de drukke voorrangsweg over (rechts de bushalte richting Almelo, links richting Zenderen-Hengelo) en loop RD, Elhorsterveld. - De zandweg met fietspaadje gaat over in een klinkerweg. Ga aan het eind LA, Grote Bavenkelsweg.
8. Ga na het spoor de 1e weg RA, Maatkampsweg, bij het kruispunt RA, Tusveld. De weg kruist de Doorbraak.

Dit is een nieuwe beek onder Almelo langs, tussen de Loolee en de Eksose Aa. De aanleg was nodig om het water in Twente meer ruimte te geven, en om wateroverlast en verdroging te voorkomen. Tevens wordt daarmee een ecologische verbinding gemaakt tussen Noordoost Twente en de Sallandse Heuvelrug.

- Ga daarna het 1e karrenspoor scherp LA, Tusveld 23 t/m 29.

Wil je naar restaurant 't Maatveld, loop dan nog even RD over de asfaltweg.

9. Ga bij de oprit naar het 1e huis LA en meteen RA door het klaphek, over het pad langs de Doorbraak. - Ga na het volgende klaphek LA, aan het eind van het bospad LA en na de brug RA over het fietspad langs de Kleine Doorbraak. - Ga bij de brug RA. Na de bocht naar rechts bevindt zich aan de rechterkant een Mariakapel.

Deze is in 2013 gebouwd op initiatief van Jan Schabbink. Jan Kenkhuis maakte het ontwerp en de hele buurtschap Tusveld heeft eraan meegewerkt, inclusief oud-bewoners.

- Loop RD over het zandpad evenwijdig aan de weg en ga ter hoogte van het transformatorhuisje LA over het smalle graspad.

10. Loop na het overstapje RD over het brede graspad en ga voor het weiland LA. Ga na ca. 50 m RA door het klaphek en volg het pad tot de brug over de Kleine Doorbraak. - Ga daarna RA over het fietspad. Ga bij de spoorlijn LA over de zandweg, aan het eind RA over de onbewaakte spoorwegovergang; kijk dus goed uit!
11. Ga aan het eind van de onverharde weg RA, een asfaltweg, in de haakse bocht naar rechts LA. Ga even later RA door de voetgangerssluis 'De Vloedbelt'. - Ga bij de Y-splitsing schuin RA naar het oorlogsmonument. Houd daar links aan. Ga bij de T-splitsing RA, volg bij de Y-splitsing het bospad schuin RA.
12. Ga bij de driesprong RA omhoog, na de voetgangerssluis RA over de ventweg, dan de 1e weg scherp LA, Elhorsterweg. - Ga na nr. 5 RA over het brede graspad, aan het eind vlak voor de brug RA over het smalle pad langs de (Azeler)beek.
13. Ga bij de voorrangsweg LA. Op de schoorsteen van nr. 34 staat een Mariabeeld.

Het Mariabeeld op de schoorsteen is de afgelopen tijd gescalpeerd. Hoe dat is gebeurd is onbekend. De voormalige eigenaar van de wijnkoperij had zijn verzameling heiligenbeelden tussen de wijnvoorraad staan. Aan de voorgevel van zijn woonhuis op nr. 30 heeft hij rond 2000 een Mariabeeld laten plaatsen.

- Ga de 3e weg LA, Oude Kerkweg, na de parkeerplaats RA door de toegangspoort met hek van de begraafplaats.

Dit was het kerkhof van de Stephanuskerk uit 1798, die in 1946 is afgebroken. Sindsdien fungeert de kerk bij het Karmelietenklooster als parochiekerk van Zenderen. Het poortgebouw met enkele gedenkstenen van de voormalige kerk is in 2002 door vrijwilligers gebouwd. De kleine Mariagrot rechts op het kerkhof is een gedenkplaats voor de nabestaanden van baby's die levenloos ter wereld kwamen of heel kort leefden. Deze werden vaak ongedoopt en naamloos begraven. Achteraan staan een kruiskapel en een Mariakapel uit 2006, een met veldkeien verbouwd barenhuisje. Het ruim een eeuw oude eikenhouten Mariabeeld heeft voor die tijd in het processiepark bij de paterskerk gestaan.

- Loop rechts langs de Mariakapel, door het hekje (achter u sluiten!) en RD over het klinkerpad. Ga aan het eind RA, een klinkerweg, aan het eind LA naar de bushalte.

Praktische informatie

Landelijk gebied, beken. 60% onverhard

Kijken

Patersbos, Hertmerweg, Zenderen, met een Mariakapel, de begraafplaats van de paters, een labyrint en een stiltetuin met planten en bomen die in de bijbel voorkomen. Dgl. geopend

Maria Onbevlekt Ontvangenkerk Zenderen: dgl. van 9.00 tot 17.00

Mariakapel van het Carmelitessenklooster, Carmelitessenweg 1, Zenderen, karmel.nl/karmelitessen. Open: dgl. 9.00 - 17.00

De Kloostergaarde bij theehuis De Karmeliet, Hertmerweg 49, Zenderen. Dgl. geopend
St. Stephanuskerk Hertme: Pasen t/m okt. dgl. overdag; nov. - Pasen za zo overdag

Eten en drinken

Restaurant Lutke Hulscher, Hertmerweg 45a, Zenderen, 074-2671424, lutkehulscher.nl
Theehuis De Karmeliet, Hertmerweg 49, Zenderen, 074-2595060, theehuisdekarmeliet.nl
Winkelcafé met terras Hof in huis, Hertmerweg 25, Hertme, 074-3492852, hofinhuis.nl

Open: 's zomers za en zo middag

't Hertme's Ambacht, Hertmerweg 30, Hertme, 074-8538849, hertmesambacht.nl (alleen in het weekend vanaf 's ochtends geopend)

Rustpunt bij Pleisterplaats Rabo Scheele, Hertmerweg 37, Hertme. 074-2663601, <http://raboscheele.intropagina.nl>. Binnen is o.a. een expositie over Rabo H. Scheele van Weleveld. Open: in principe van april t/m augustus dagelijks.

Restaurant 't Maatveld, Tusveld 31-33, Tusveld, 074-3841409, maatveld.com

Restaurant Al Capone, Hoofdstraat 26, Zenderen, 074-8200269, restaurantalcapone.nl

Overnachten

Hotel Restaurant Jachtlust, Weerselosestraat 306, Hertme, 074-2661665, www.jachtlust.nl

Landgoed De Lavei, Albergerweg 19, Zenderen, 06 53980568, www.landgoeddelavei.nl
Natuurvriendenhuis Krikkenhaar, Krikkenhaar 11, Bornerbroek, www.nivon.nl/accommodaties/natuurvriendenhuisen/bornerbroek-krikkenhaar

Openbaar vervoer

Bushalte Old Coopers Hall, lijn 51 HengeloNS - Almelo NS

Bushalte Hertme, buurtbus 592 Borne - Weerselo. Niet in het weekend!

Bushalte Mastboersweg, lijn 51 HengeloNS - Almelo NS

Regiotaxi Twente: 0900-1814, www.regiotaxitwente.nl. Minstens een uur van tevoren reserveren!

Deze wandeling is als pdf-bestand met topografische kaart en gps-track te vinden op Wandelzoekpagina: www.wandelzoekpagina.nl/wandeling/twentse-kruistocht-zenderen/15644/. Reactie, opmerkingen en aanvullingen zijn welkom op Wandelzoekpagina.

In de wandelgids 'Twentse kruistochten' beschrijft Marycke Naber 12 rondwandelingen langs in totaal 112 kapellen en kruisbeelden. De wandelingen zijn min of meer afgeleid van het Twentse Kapelletjespad van ca. 800 km (in etappes van gemiddeld 15 km, die eveneens op de Wandelzoekpagina (www.naberpaden.nl) zijn gepubliceerd). De wandelgids bevat mooie foto's en interviews met vrijwilligers die de kapelletjes en wegkruisen onderhouden. De gids is in te zien en te bestellen op www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

DEZE WANDELING IS OPGENOMEN
IN EEN WANDELGIDS VAN
GEGARANDEERD ONREGELMATIG

BESTEL DE MOOISTE WANDELGIDSEN OP WWW.GEGARANDEERDONREGELMATIG.NL

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
www.wandelzoekpagina.nl/abonnement

voor slechts
€ 12,50